

ВПП 2.1.3.4. Фінансове управління державним боргом

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Фінансове управління державним боргом» є фінансово-кредитні відносини між суб'єктами управління державним боргом та борговий механізм як складова управління фінансово-кредитною системою держави.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Фінансове управління державним боргом» є опанування теоретичних основ сутності державного боргу та практичного досвіду управління державним боргом в Україні й світі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансове управління державним боргом» є формування теоретичних знань та вироблення практичних навичок в сфері формування та використання фінансових ресурсів у контексті управління боргом держави на рівні держави та місцевих органів самоврядування.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність до пошуку, аналізу, синтезу інформації, прийняття управлінських рішень та креативної професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

СК01. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в галузі фінансів, банківської справи та страхування.

СК02. Здатність аналізувати і систематизувати законодавчі, інструктивні та інші нормативні документи в галузі фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність використовувати знання, уміння і навички в галузі управління фінансами.

СК10. Здатність здійснювати контроль за формуванням використанням централізованих і децентралізованих грошових фондів.

СК12. Здатність аналізувати існуючі і передбачати майбутні фінансові процеси в виробничій, банківській чи страховій сфері.

Програмні результати навчання:

ПР3. Відтворювати досвід практичної діяльності шляхом самостійного вибору і застосування планових та нестандартних методів (алгоритмів) діяльності у стандартних і нестандартних умовах.

ПР9. Виконувати на високому професійному рівні конкретні фінансові операції, приймати оптимальні управлінські рішення з питань, що входять до його компетенції як у звичайних, так і в екстремальних умовах.

ПР13. Використовувати методологічний апарат наукового пошуку, методи та рівні наукового дослідження; змістовно розрізняти форми викладу матеріалів наукового дослідження та успішно їх виконувати; реалізовувати усі етапи науково-дослідницької роботи.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, види і складові державного боргу. Державний борг як результат розвитку державного кредиту. Причини та наслідки розвитку державного кредиту. Сутність та види державного кредиту, їх характеристика. Сутність поняття державний борг. Види державного боргу. Їх класифікація і характеристика. Особливості капітального, поточного, пасивного, активного, внутрішнього та зовнішнього державних боргів. Структура та розміри внутрішнього та зовнішнього державних боргів і фактори, що на них впливають. Участь органів влади в формуванні та обслуговуванні державних боргів. Досвід інших країн щодо залучення внутрішніх та зовнішніх державних позик для фінансування загальнодержавних програм економічного та соціального розвитку.

Тема 2. Система управління державним боргом. Сутність та мета управління державним боргом. Управління державним боргом — система макrorівневого фінансово-кредитного менеджменту. Складові елементи системи управління державним боргом. Об'єкти управління державним боргом. Суб'єкти управління державним боргом. Функції та обов'язки органів управління державним боргом та їх агентів. Планування та розробка політики управління державним боргом. Політика управління державним боргом — складова загальнодержавної фінансово — кредитної політики. Стратегія і тактика управління державним боргом. Співпраця органів влади та управління з координації зусиль щодо управління державним боргом — важлива умова підвищення ефективності функціонування системи управління державним боргом і розбудови незалежної держави.

Тема 3. Ефективність внутрішніх та зовнішніх державних запозичень. Рівень розвитку ринків державних внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань. Фактори, що на них впливають:

динаміка поточних виплат, ставка рефінансування НБУ, ситуація на грошово-кредитному та валютному ринках, депозитні ставки, відсоткові ставки, кредитно-грошова політика держави, курс національної валюти, кредитний рейтинг держави тощо. Проблеми ефективності функціонування ринку внутрішніх боргових зобов'язань. Ліквідність і прибутковість державних цінних паперів. Аналіз стану внутрішньої та зовнішньої заборгованості держави. Сутність, види та необхідність кредитного рейтингу державою позичальником. Фактори, що на них впливають. Міжнародні рейтингові агентства. Мета і завдання їхнього функціонування. Оцінка платоспроможності держави. Визначення ліквідної позиції економіки держави. Платіжний баланс та його структура. Вплив стану платіжного балансу на розміри боргових запозичень держави. Проблеми визначення рівня керованості державним боргом та його граничних розмірів. Розмір державного боргу і національна безпека держави.

Тема 4. Планування залучення і погашення державного боргу. Планування — як складовий елемент системи управління державним боргом. Визначення обсягів державних потреб у додаткових внутрішніх та зовнішніх запозиченнях для фінансування загальнодержавних програм. Сутність та основні етапи планування в системі управління державним боргом. Планування процесів формування та розвитку ринків внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань держави. Розрахунок основних економічних параметрів боргових зобов'язань. Роль Міністерства фінансів України в плануванні процесів менеджменту державним боргом. Порядок затвердження планів уряду щодо запозичення коштів з внутрішніх та зовнішніх джерел.

Тема 5. Організація запозичення державою коштів. Специфіка процесу залучення фінансових ресурсів з внутрішнього ринку. Переваги і недоліки функціонування внутрішнього кредитного ринку та види боргових інструментів, що обертаються на ньому. Роль НБУ в проведенні операцій з емісії та розміщення ОВДП. Умови та порядок випуску і розміщення інструментів внутрішніх державних позик. Порядок формування заявок на придбання внутрішніх державних боргових зобов'язань. Сутність та доцільність використання цін: реалізації, погашення, відсічення. Попит і пропозиція на ринку державних боргових зобов'язань. Фактори, що на них впливають. Первинний та вторинний ринок боргових цінних паперів держави та особливості їх функціонування. Ринок первинних дилерів. Специфіка організації залучення державою коштів зі світового ринку позикових капіталів. Види зовнішніх державних боргових зобов'язань та їх характеристика. Визначення порядку випуску і розміщення зовнішніх боргових зобов'язань держави. Попит і пропозиція на ринку зовнішніх державних боргових зобов'язань. Фактори, що на них впливають забезпеченість боргових зобов'язань. Державні гарантії повернення отриманих позик. Державний дефолт: сутність, види та його наслідки. Державний імунітет.

Тема 6. Облік державних боргів. Сутність і необхідність обліку боргів державних органів влади. Роль і особливості обліку державних боргів в Україні. Суб'єкти системи управління державним боргом, що здійснюють облік державного внутрішнього зовнішнього боргу. Роль Міністерства фінансів України щодо обліку державного боргу. Операції Державного Казначейства, що відображають одержання кредитних ресурсів, їх особливості. Сутність графіку платежів. Порядок оплати доходів за державними борговими зобов'язаннями. Операції Державного Казначейства щодо обслуговування державних боргів. Операції НБУ, пов'язані з обліком надходження, обслуговування і погашення державних боргів. Особливість операцій Укресімбанку пов'язаних з обліком коштів, запозичених зі світового ринку позикових капіталів. Співпраця державних установ та їх агентів щодо обліку і контролю за розмірами державних боргів.

Тема 7. Обслуговування державного боргу. Склад, структура та обсяги видатків держави з обслуговування державних боргів. Визначення розмірів платежів за отримані, використані і невикористані кредитні ресурси. Джерела фінансування витрат з обслуговування внутрішнього і зовнішнього державних боргів. Сутність і послідовність проведення операцій з обслуговування і сплати відсотків за внутрішніми державними борговими зобов'язаннями. Сутність і порядок проведення процедури відшкодування витрат з обслуговування іноземних кредитів за гарантованими державою позиками за рахунок державного бюджету. Використання простих векселів при здійсненні розрахунків за простроченими позиками, що були залучені під гарантію уряду. Облік планових і прострочених платежів з обслуговування державного боргу. Коефіцієнт обслуговування державного боргу. Оперативне управління і регулювання стану та розмірів державної заборгованості: конверсія, консолідація, уніфікація позик, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочення погашення позик, анулювання боргу. Досвід інших країн щодо обслуговування внутрішнього та зовнішнього державного боргів.